

Metoden bygger på en række antagelser beskrevet i rapporten: "Udviklingsarbejdet ved Sorgenfriskolen So-uva 1996/1997.

Pædagogiske antagelser

- 1) at børn primært lærer at udtrykke sig mundtligt gennem imitation.
- 2) at det er muligt at lette imitationsevnen og forbedre udtalen i dansk hos mange - fortrinsvis småbørn med upræcis udtale - Ved at konkretisere de artikulatorisk set vanskeligste udtalelyde, konsonanterne, med hver sit HÅNDFONEM.

Definition:

Et håndfonem er en illustrerende og dynamisk håndbevægelse, der synkront ledsager udtalen, så den i varighed og udtryksform præciserer det specifikke ved den enkelte konsonant og gør gentagelse og sammenligning legende let.

Håndfonemer inddrager den kinestetiske og spatiale sans i imitationsprocessen, de understreger, at lyd også er bevægelse, og tempoet i udformningen tillader en bevidst forhaling af det ellers så flygtige aspekt i artikulationsprocessen. (*Hjemme i fonemernes verden*)

- 3) at kendskabet til håndfonemerne med held kan overføres til den læseforberedende undervisning og umiddelbart skabe gode - og hos sprogsvage bedre forudsætninger for at forstå selve staveprocessen indefra, fordi de på en legal måde får tid til at følge artikulationsprocessen. De mobiliserer de enkelte lyde i ord og stavelser i en slags "slow motion", mens de lyd for lyd former og føler fonemerne.
- 4) at eleverne som følge heraf også får lettere ved afkodningsprocessen, fordi de i kommunikationslegene ikke kun opererer som afsendere der "koder" deres eget talte sprog, men naturligvis også får rig lejlighed til som modtagere at afkode andres forsøg på at udtrykke sig med hånd og mund (læber). Ved at træne hjernen i på samme tid at kode og afkode det talte sprog, må det antages, at eleverne på det konkrete plan kan opleve det fonematiske princip, før den egentlige læseproces er sat i gang. De kan forberede sig på at knække koden, før de kan se den.
- 5) at eleverne, fordi de får en ekstra sans at støtte sig til, får en håndgribelig hjælp i analyse/synteseprocessen. De får eksempelvis lettere ved at løse fonologiske udfordringer med opgaver, hvor fonemer skal tælles, fjernes eller tilføjes eksisterende ord. De kan lytte sig til detaljen i helheden i det talte sprog, før de ser detaljen i helheden i det skrevne sprog.
- 6) at kendskabet til Lydhuset giver eleverne et overblik over talelydene, et fagligt indhold, der også gør dem mere bevidste om det danske sprogs variationsmuligheder. Overblikket giver dem forudsætninger for at sammenligne, finde ligheder og forskelle på fonemer og på en ny og utraditionel måde forstå ideen med grafemerne. (bogstaverne).
- 7) at det pædagogisk set er en god idé at tøve med det visuelle aspekt i den egentlige bogstavindlæring fordi man giver elever med uregistrerede lydskelneproblemer en slags positiv særbehandling ved at opkvalificere deres analyseevne og udtrykssevne generelt. I praksis kan man f.eks. lege med forskellige måder at udtale den samme sætning eller det samme ord på. Når man sammenligner udtalen i dialekter og "det dagligt talte sprog" med udtalen i "det bogstaveligt talte sprog", eller hvad man for sjov kunne kalde "gammeldansk tale", vil eleverne kunne rette

opmærksomheden mod ligheder og forskelle i fonemernes kvalitet og opdage, hvor svært det er at høre og udskille de enkelte vokaler og konsonanter, når samme ord har så forskellig udtale.

8) at bogstaveindlæringen - ikke nødvendigvis, men med fordel - kan gennemføres i samme ramme og rækkefølge som fonemerne præsenteres. Først de ni vokaler, så konsonanterne: læbefamilien fortungefamilien og bagtungefamilien. Såfremt indlæring af bogstavernes navne og udseende kombineres med elevernes forkundskaber: kendskab til håndfonemer og lydenes placering, så vil LYDHUSET lidt efter lidt forvandles til et BOGSTAVHUS.

9) at håndfonemernes fortsatte betydning for den enkelte i høj grad vil variere og afhænge af, hvordan selve læseprocessen kommer i gang og især af, om det er lykkedes at skabe læselyst samtidigt med, at der er blevet arbejdet med de sproglige og læsetekniske forudsætninger.

10) at det visuelle ordbillede vil få overtaget i læseprocessen efterhånden som antallet af ordbilleder øges og det logografiske princip gør den meningssøgende læsning meningsfuld. Nået så vidt vil brugen af håndfonem begrænse sig til at være en støtte i forbindelse med den angrebsteknik, eleven kan anvende over for svære og uprøvede ord i såvel læsning som skrivning.

11) at det er muligt at opstille en række, delmål både for undervisningen i "Sproglig Opmærksomhed" og den læseforberedende undervisning gennem Lydhuset, og at det i et opmuntrende omfang er ønskeligt at differentiere og inddrage den enkelte elev i en individuel evaluering.

12) at det i begynderundervisning og specialundervisningen er en pædagogisk nødvendighed at præsentere lydhuset gennem eventyr og leg for at eleverne gennem fælles oplevelser kan bevare glæden ved egentlig læring. Og så vidt muligt undgå præstationsnederlag. (jvf. artikel i: SKOLENYT sept. 1996, 17).